

Wiesław Zawisza
Nauczyciel informatyki
Gimnazjum nr 8 im. Stanisława Westwalewicza w Tarnowie
Stowarzyszenie Nauczycieli Internautów
Email: zawisz@jasna.tarnow.pl

Profil nauczyciela i studenta w Edukacji na Odległość (ENO)

W ciągu ostatnich kilku lat w edukacji polskiej pojawiły się próby zastosowania idei nauczania na odległość za pomocą nowoczesnych technik multimedialnych i Internetu. Tendencje te jakkolwiek kojarzone z tzw. Zachodem, mają swoje umocowanie także w edukacji polskiej (np. nauczanie korespondencyjne czy Telewizyjny Uniwersytet). Problemem jak dotąd nierozstrzygniętym pozostały sprawy aktów prawnych regulujących sprawy e-nauczania. (m.in. dających możliwość uznawania stosownych dyplomów uzyskanych tą drogą jak i określenia zakresu obowiązków, pensum godzin nauczycieli szkół publicznych nauczających tą metodą). Praktyka jak zwykle wyprzedziła prawo i na polskim rynku edukacyjnym pojawiły się prywatne uczelnie kształcące w systemie e-learning. Także niektóre uczelnie państwowe podjęły próby wdrożenia tego systemu nauczania na wybranych kierunkach. Wydaje się, że akcesja Polski do Unii Europejskiej spowoduje przyspieszenie umocowania prawnego e-learningu w Polsce.

W literaturze przedmiotu obserwujemy różnorodne nazewnictwo określające zjawisko edukacji na odległość. Można wyodrębnić trzy grupy nazw:

1. Kładące nacisk na aspekt techniczny nauczania:

- 1.1. E-learning
- 1.2. Edukacja wirtualna

2. Kładące nacisk na rolę nauczyciela:

- 2.1. Nauczanie na odległość
- 2.2. Kształcenie na odległość
- 2.3. Kształcenie dystansowe

3. Kładące nacisk na wieloaspektowość procesu

- 3.1. Edukacja na odległość.
- 3.2. Edukacja niestacjonarna.

W opinii autora najodpowiedniejszą formą byłoby używanie skrótu ENO od „edukacji na odległość”. Z jednej strony nazwa ta jest polska, z drugiej określa zjawisko wieloaspektowe i to zarówno pod względem technicznym jak i edukacyjnym. Jednocześnie możemy zauważyć pewną współbieżność w używaniu danego nazewnictwa, a grupą interesów ją preferującą.

W opinii autora nie każdy nauczyciel czy też pracownik naukowy, który z powodzeniem pełni swoje funkcje dydaktyczne w edukacji stacjonarnej, będzie się naddawał do pełnienia swojej funkcji w kształceniu na odległość. Edukacja na odległość wymaga specyficznych kwalifikacji i predyspozycji w co najmniej czterech wymiarach:

1. Psychologicznym;
2. Społecznym
3. Edukacyjnym
4. Cywilizacyjno kulturowym;

Każda z czterech wyżej wymienionych warstw niesie w stosunku do nauczyciela ENO pewne wymagania i niewątpliwie wymaga określenia stosownych standardów, podobnie jak to uczyniono w sprawie standardów dla nauczycieli informatyki i TI.

Spróbujmy pokrótce przedstawić pożądane cechy nauczyciela pracującego w systemie e-learning dla każdej z czterech warstw.

1. Warstwa edukacyjno-techniczna

- 1.1. Potrafi obsługiwać SO (Windows i Linux), aplikacji biurowych, standardowych programów komunikacyjnych, platformy e-learning).
- 1.2. Ma podstawowe umiejętności w zakresie tworzenia stron WWW i korzystania z tzw. programów WYSIWYG do tworzenia witryn internetowych.
- 1.3. Korzysta z zasobów Internetu (zaawansowane wyszukiwanie informacji, ściąganie danych z Internetu, obsługa i tworzenie plików w formacie PDF, oraz archiwów ZIP, RAR);
- 1.4. Jest dobrym pedagogiem, metodykiem, odnoszącym wcześniej sukcesy w edukacji stacjonarnej (nie może zasłaniać swojej niekompetencji mediami).
- 1.5. W zależności od potrzeby, umie pełnić rolę Mistrza, tutora-przewodnika lub przyjaciela, a w sytuacjach awaryjnych także „lekarza duszy”.
- 1.6. Wciąż poznaje najnowsze trendy w swojej dziedzinie nauczania i edukacji.
- 1.7. Nie rezygnuje z działalności badawczej, naukowej.
- 1.8. Nie zrywa kontaktu z tradycyjnym nauczaniem.
- 1.9. Zna w teorii i praktyce metodykę KNO (aktywizujące metody nauczania) oraz podstawy psychologii komunikowania się w sieci;
- 1.10. Biegłe włada co najmniej dwoma językami obcymi.

2. Warstwa psychologiczna

- 2.1. Komunikatywny.
- 2.2. Umie przyznać się do błędu.
- 2.3. Tolerancyjny.
- 2.4. Posiada umiejętność współodczuwania – empatię.

3. Warstwa społeczna

- 3.1. Cechuje się kulturą słowa (pisanego także, musi umieć ważyć słowa).
- 3.2. Słowny i niezawodny.
- 3.3. Dąży do poznania rzeczywistego wirtualnych studentów podczas zjazdów i sesji stacjonarnych (personalizacja kontaktów).
- 3.4. Niezawodnie i terminowo kontaktuje się ze studentami

4. Warstwa cywilizacyjno-kulturowa

- 4.1. Dobrze zna subkultury młodzieżowe (w przypadku kształcenia młodzieży).
- 4.2. Zna tabu kulturowe dla poszczególnych grup (ważne w przypadku nauczania międzynarodowej grupy).

Podobnie jak i dla nauczyciela można pokusić się o określenie profilu kandydata studenta-ucznia, kształcącego się w systemie niestacjonarnym. Tu także nie każdy będzie posiadał

specyficzne predyspozycje do edukacji niestacjonarnej. Poniżej przedstawiono zbiór cech predystynujących studenta-ucznia do kształcenia w systemie ENO.

1. Warstwa edukacyjno-techniczna

- 1.1. Przygotowany do samokształcenia (czyta ze zrozumieniem).
- 1.2. Obsługuje SO pod którym pracuje platforma e-learning i standardowe aplikacje biurowe.
- 1.3. Zna co najmniej dwa języki obce (w tym angielski).
- 1.4. Zna usługi internetowe: WWW, poczta elektroniczna, FTP oraz obsługuje pliki w formacie PDF, ZIP, RAR.

2. Warstwa społeczna

- 2.1. Umiejętność pracy w grupie.
- 2.2. Punktualność i solidność.
- 2.3. Świadomość zagrożeń wynikających z tego typu edukacji (np. izolowanie się, alienacja).
- 2.4. Odpowiedzialność (powinien przeanalizować, czy w przeciągu kilku najbliższych lat nie zmieni się jego sytuacja rodzinna i materialna).
- 2.5. Wytrwałość (podtrzymywać komunikację z innymi studentami).
- 2.6. Formułować precyzyjnie i rozważnie swoje sądy i opinie na forum, w korespondencji.

3. Warstwa psychologiczna

- 3.1. Silna wola i duże samozaparcie
- 3.2. Predyspozycje do komunikacji i nawiązywania bliższego kontaktu poprzez sieć.
- 3.3. Tolerancja w stosunku do wypowiedzi swoich kolegów-studentów.
- 3.4. Silna motywacja do zdobywania wykształcenia.

4. Warstwa cywilizacyjno-kulturowa

- 4.1. Znajomość wyznaczników kultury uczestników grupy e-learning, w której się kształci.

Należy się spodziewać, że w nieodległej przyszłości pracownicy naukowcy, specjaliści od ENO określą standardy przygotowania nauczycieli do kształcenia w systemie niestacjonarnym i sprecyzują wymagania w stosunku do studentów pragnących się kształcić w tym systemie.

Tarnów, 2003-12-05